

■■■ 4. A LASSÚ HALÓDÁS ÉVEI ■

A céhes ipar iránti ambivalens hozzáállás – megtartani is meg nem is – azt eredményezte, hogy bár a XVIII. század végétől a szabadságharc kitöréséig történtek próbálkozások a céhrendszer megreformálására, ezek elég erőtlenek voltak, s egyik sem tűzte ki céljául annak teljes felszámolását. Pedig egyre többen látták be, hogy ez a szervezési forma – egyes érdemei elismerése mellett – alapjában véve gátolja az ipar fejlődését.⁹⁰

4.1 1848-tól az 1872. évi törvényig

A céheknek vármegyék által már évtizedek óta követelt eltörlésére még az 1848. június 9-én kibocsátott minisztériumi rendelet nyomán sem került sor, csupán céhszabály-módosító intézkedésekre. A rendelet a céhlegények és a céhen kívüli iparosok több követelését is teljesítette. Ezekből a legfontosabb, hogy saját kezére bárki, bárhol szabadon dolgozhat segédek nélkül (legények segítségével azonban csak külön miniszteri engedéllyel). Ezzel elhárultak az akadályok a mezővárosi és a falusi kontárok előtt is, akiket a céhek állandóan igyekeztek mesterségük gyakorlásában akadályozni. A rendeletet egyébként csak ideiglenesnek tekintették, s a céhügyek végleges rendezését a törvényhozásra hagyták. Ez azzal járt, hogy a rendelet meghozatala után függőben hagytak minden olyan kérelmet, amely újabb céhek alapítására irányult. Mivel azonban az események rövidesen felgyorsultak és drámai fordulatot vettek, a megkezdett munka e kérdés rendezése körül egyelőre befejezetlen maradt.⁹¹

A neoabszolutizmus korának legelején, 1851-ben jelent meg az iparűzés feltételeit szabályozó utasítás. Ez sem számolta fel a céhszervezetet, de új céhek alakítását már nem engedte meg. Ahol működtek még céhek, ott továbbra is elvileg csak azok tagjaiként lehetett mesterséget űzni,

90 Szokolay István *Czéhek és iparszabadság* című könyvében (Pest, 1846, XV.) például így ír erről: „Valóban neveltséges, hogy közöttünk vannak még a XIX. században is, kik azon intézetet, melyet már száz és több évek előtt őseink károsnak ösmertek el, még jelenleg is fenntartani akarják, azon intézetet, melynek többé semmi célja, semmi iránya.”

91 Eperjessy Géza: *Mezővárosi és falusi céhek az Alföldön és a Dunántúlon (1686–1848)*. Budapest, 1967, 195–196.

de a kebelükbe való felvételt többé már se rendi, se felekezeti, se pedig nemzetiségi hovatartozás nem akadályozhatta. Az 1859-ben kiadott új iparrendtartás már megfosztotta a céheket minden, az iparűzést gátolni képes jogaiktól. Ezzel a céhrendszer már valóban a végórát kezdte élni.⁹² Így annak ellenére, hogy a kisipar egyre liberálisabb feltételek mellett bontakozhatott ki, s ennek következtében folyamatosan nőtt a kismesterek száma, a hatvanas években országos viszonylatban a gyári és műhely- (értsd ipari) munkásság száma kezdte azt meghaladni.⁹³

4.2 A zentai céhek alkonya

Az előző fejezetben a különféle céheket érintő kérdések kapcsán már többnyire elmondtuk az erre a korszakra vonatkozó történéseket, jellegzetességeket is. Most ezekhez fűznénk még némi kiegészítést.

A nagyobb városközpontoktól eltérően a kisebb városokban nemigen létezett ebben az időben határozott jövőkép a fejlődést illetően. Bár Zentán már a neoabszolutizmus és provizórium korában előrevetültek bizonyos vállalkozások csírái, itt csak a kiegyezés utáni általános gazdasági-társadalmi fellendülés első éveiben kezdték fellazítani a mezőváros addigi szűk korlátait és nagyobb léptékben gondolkodni. De a derék helybeliek még azontúl is sokáig elsősorban „kisiparban gondolkodtak”.

AZ UTOLSÓ MOHIKÁNOK

Ezért nem kell csodálkoznunk, hogy közvetlenül megszűnésük előtt Zentán nyolc céh működött (a meglevő 7 mellett időközben megalakult a nyolcadik is, feltehetően még a szabadságharc előtt):

1. csizmadiacéh;
2. szabócéh;
3. szűcscéh;

■

92 Gergely András szerk.: *Magyarország története a XIX. században*. Budapest, 2003, 296–297.

93 Uo. 301.

4. takácscéh;
5. kovácsok, bognárok és kötelesek vegyes céhe;
6. ácsok, kőművesek, malomácsok és molnárok vegyes céhe;
7. asztalosok, lakatosok, üvegesek és cserzővargák vegyes céhe, valamint
8. mészárosok, cipészek, bádogosok, fésűsök, késesek, mézesbábosok, rostások és sütészek vegyes céhe.⁹⁴

Egy 1854-ből származó összeírás szerint a legnépesebb a csizmadiák (90), takácsok (47), szűcsök (35) és szabók (23) volt, őket követték az ácsok (16), a kovácsok (14) és a kötélverők (12).⁹⁵

A VASÁRNAPI ISKOLA

A korszak egyik fontos hozadéka volt, hogy 1856-ban szabályzatot hoztak az inasok számára létesült intézmény, a vasárnapi iskola működéséről. Ez persze nem jelentette azt, hogy ilyen korábban nem létezett; meg vagyunk róla győződve, hogy igen, annak ellenére, hogy sem a céhszabályok nem foglalkoznak velük, sem egyéb, általunk vizsgált források az előző időszakban nem említik.

A szabályzat szerint az inasok számára működtetett vasárnapi iskola két elkülönített osztályból állt, külön tanítóval. Bár elvileg kézműves- vagy kereskedőinasok számára létesült, a második osztályba kivételesen másokat is felvettek. Az inasok inasságuk első napjától felszabadulásukig kötelesek voltak vasárnapi iskolába járni.

Felvételkor az igazgató a tanítókkal egyetemben megállapította, hogy az inasok melyik osztályba sorolhatók; az elsőbe azokat osztották be, akik semmilyen más iskolába addig nem jártak, tehát írni-olvasni nem tudtak. Mindkét osztályban volt hittan, emellett az első osztályban természetszerűleg írni és olvasni, valamint alapszinten számolni tanultak. A második osztályban már valamivel bővebb tudást kaptak, hiszen tantárgyként szerepelt a hazai történet, földrajz-statisztika, a természettan elemei, valamint levél- és kontóírás. A tanuláshoz szük-

94 ZTL F: 381 *Dudás Andor krónikája* (1871).

95 Lásd *Függelék II.*

séges könyveket a céhek voltak kötelesek beszerezni, mindegyik a maga inasa számára.

Az inas felszabadításakor külön feltételként szerepelt, hogy elvégezte a második osztályt és ebből szigorlatot is tett.⁹⁶

4.3 A céhek utóélete: ipartársulatok, ipartestületek

A céhek számára kegyelemdőfészként, az iparszabadságot áhító mesterlegények, céhen kívülieknek pedig megváltásként jött az 1872-ben meghozott első ipartörvény (VIII. tc. 83. §), amely kimondta a céhek megszűnését, helyettük azonban elsőfokú iparhatóságként ipartársulatok felállítását látta elő. Ezek sok szempontból átvették a céhek hagyományait: a céhmesterből elnök, a mesterválasztásból elnökválasztás lett. A társulatok is használtak pecsétet, külön zászlójuk volt s általában: a régi hagyományok továbbéltetőjének tartották. Megszűnt viszont a remekelés kötelezettsége; ehelyett (s mintegy a vasárnapi iskolák utódaként) a képzést lassanként az iparos tanonciskolák veszik át, az inaskodás egy-egy mesternél azonban továbbra is a számárlétra megkerülhetetlen foka volt.

A zentai iparosok közül a csizmadiák eszméltek először, ám nem tudván a régi szemlélettől megszabadulni, a többiekől elkülönülve megalakították a Zentai Lábbeli[készítő] Ipartársulatot. Az alakulás pontos dátumát nem ismerjük, de tudjuk, hogy 1874. december 29-én megválasztották a Társulat elöljáróit, mégpedig elnöknek Lálity Józsefet, alelnöknek Keresztényi Ferencet, atyamesternek Farkas Urbánt, jegyzőnek Vig Mátyást.⁹⁷ 1879-ben tartották meg a Társulat zászlójának szentelőjét.⁹⁸

Velük egyidejűleg azonban szervezkedni kezdtek a többiek is, és 1874. május 25-én megtartotta alakuló gyűlését a Zentai Egyesült Ipartársulat is.⁹⁹

■

96 A részletekről lásd *Függelék III.*

97 ZTL F: 423.4.

98 ZTL F: 423.2.

99 ZTL F: 423.3.

Tíz évvel később, 1884-ben új ipartörvényt hoznak, amely szerint a törvényhatósági joggal felruházott, valamint a rendezett tanácsú városokban ipartestületeket kell alakítani az addigi ipartársulatok helyett; ám ha a társulatok úgy döntenek, megmaradhatnak, de a tagoknak az újonnan megalakuló testületbe is kötelező belépniük (Zentán például néhány évig párhuzamosan léteztek). Ahol ilyen testület működik, ott mindazok az iparosok, akik a testületi alapszabályokban felsorolt mesterségeket űzik, kötelesek betagosodni.

A Zentai Ipartestület alapszabályait 1884-ben hozták meg, de csak 1887-ben kerültek elfogadásra, a Testület tényleges megalakulása tehát e két időpont közé tehető.¹⁰⁰

Bár a gyáripar egyre nagyobb fokú előretörése, valamint a városiasodó Zenta megnövekedett igényei miatt a kézművesek mindinkább háttérbe szorultak és pauperizálódtak, a fokozódó vagyoni rétegződés következtében mégis sokan vélték a kisiparban megtalálni boldogulásuk zálogát. Ennek a téveszmének köszönhetően számuk (egy-egy évben kisebb visszaeséssel) tovább növekedett: 1886-ban 414, 1888-ban 532, 1910-ben 611 iparos működött a városban; utóbbi szám volt a csúcson.¹⁰¹

A korabeli zentai hírlapokban gyakran találkozunk nosztalgizáló írásokkal, melyek – vagy azért, mert őszintén sajnálták az elszegényedő ágazatot, vagy politikai kortesfogásból – visszasírták a régi szép céhes időket. Tény azonban, hogy a mezővárosi céhek is – bár a XIX. század első évtizedeiben még tagadhatatlanul nagy szerepet játszottak Zenta gazdasági életében, hiszen segítettek a település közösségének abbéli törekvésében, hogy urbánus környezetet alakítson ki magának – eljászsza a szerepüket, a további fejlődés kerékkötőivé váltak.

Nem állt a rendelkezésünkre kellő számú és minőségű forrás annak a kérdésnek a részletes megválaszolására, hogy vajon az újratelepült közösségekben milyen szerepük lehetett a céheknek: a homogén közösséggé kovácsolódást segítették-e elő, vagy bezárkózási törekvéseikkel inkább gátolták azt. Ahol azonban mód volt rá, kitértünk erre a problémára is.

¹⁰⁰ *Zentai Hírlap*, 1887.

¹⁰¹ *Zenta monográfiája I.* Zenta, 2000. 339–340.

A kérdés tisztázásáról természetesen a jövőben nem kellene lemondani, mert a kontextus még tovább bővíthető: hiszen Zenta kisvárosiassága ellenére is – a tágabb települési közösségen belül – jó néhány mikroközösséget hozott létre nemzetiségi-vallási, valamint társadalmi, illetve szakmai alapon. Ezeknek a mikroközösségeknek a belső életével eddig csak keveset foglalkoztunk, s ha majd ez is megtörténik, érdemes lesz újból visszatérni a céhek társadalmi szerepére, ezúttal azonban már mélyebben elemző, korrelációkat kereső-felfedő módon.

Zenta mezővárosi adománylevele, 1751
(Zentai Történelmi Levéltár)

■■■

ROMANORUM IMPERATRIX,
ac Hungaria, Bohemia, Dalmatia,
Croatia, Sclavoniaq; &c. *REGINA,*
Archi-Dux Austria, Dux Burgundia,
Brabantia, Styria, Carinthia, et Carni-
olia, Comes Habsburgi, Flandria, Ty-
rolis, et Soritia &c. Memoria comen-
damus tenore Prasentium significan-
tes quibus expedit Universis: Quod
Nos cum ad humillimam Fidelium
nostrorum Prudentum, ac Circumspe-
ctorum, Iudicis, Senatorum, Juratorum
que Civium, ac totius Communitatis
Locis Szentia Districtui Coronali, &
Tybiscano ingremiati, Comitatuque
Bacsensi adjacentis Supplicationem
nostra propterea factam Majestati,
tum vero pro utilitate, et commodo, &

■■■

ac Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia,
Sclavoniæque &c REGINA, Archi=Dux
Austria, Dux Burgundia, Brabantia &
styria, Carinthia, et Carniolia, Comes Hab
spurgi, Flandria, Tyrolis, et Goritia &c. Mē
meria commendamus tenore Presentium, signi
ficantes quibus expedit Universis: Quod
Nos cum ad humillimam Fidelium nostrorum
Prudentum, ac Circumspectorum, Judicis, Se
natorum, Juratorumque Civium, ac totius Com
munitatis Loci SLENTA Districtui Coro
nali Tybiscano ingremiati, Comitatuque
Bacsienfi adjacentis Supplicationem no
stræ propterea factam Maje stati, tum ve
rò pro utilitate, et commodo, tam dicti Re
gni nostri Hungaria, quam et prefatorum
Incolarum pranominati Loci SLENTA
id ex speciali Gratia, et Clementia nostra
Casarco-Regia annuendum, et concedendum

esse duximus, ut dictus **LOCUS SZENTA**
amodò imposterum futuris, ac perpetuis
semper temporibus non solum Oppidi
Nomine gaudeat, et taliter intituletur, ve-
rum etiam in eodem vini Ordinis annua-
lis Nundinae liberae, seu Fora annualia
libera: ac primae quidem secundum Ro-
mano-Catholicum Calendarium Die de-
cimâ Septimâ Mensis Augusti, alia ve-
rò Die decimâ Nonâ Mensis Novembris
una cum Foris Hebdomadalibus, singu-
lo Die Luna servandis sub omnibus
ijsdem Libertatibus, Prærogativis, qui-
bus Nundinae Liberae aliarum Civitatum
nostrarum, Oppidorumque, aut Villa-
rum celebrantur, in præscripto **Loco SZENTA** perpetuò celebrari possint,
ac valeant; Imò concedimus, annu-
imus, nominamus, et intitulamus,
presentium per Vigorem, ab eque **La-**
crib. men

men Prajudicio Nundinarum seu
Fororum annualium liberorum alio-
rum quorumcunque Locorum circum-
vicinorum. Quocirca Vos omnes
et singulos Mercatores, Institores,
Viatores, et alios quoslibet Foren-
ses Homines harum Serie assecu-
ramus, affidamus, et certificamus,
quatenus ad praedictas Nundinas
seu Fora annualia libera cum Fore-
ris hebdomadalibus per Nos in pra-
dicto Oppido SZENTA modo pra-
missio perpetuo celebrari commissa,
et concessa, cum omnibus Mercan-
tibus, rebusque, et Bonis vestris libe-
re, secure, et absque omni pavore,
seu Formidine Personarum, Rerum,
que, et Mercantiarum vestrarum ve-
niatis, properetis, et accedatis, pera-
ctisque ibidem Negotiationibus ve-
stris

Nice, Aquae, Hungariae, Bohemiae, Palatinatus Croatiae,
Macedoniae, Gallie, i. Netherlandiae, Sicilie, Ispaliensis, Siciliae,
Istriae, Dux Altharingia, Salsburgi, Sacerdotii et
in Franconia, Aquas, Dux Cracovia, Aquas, Princeps
Transylvaniae, Dux Styriae, Carinthiae et Carnioliae, su-
perioris et inferioris, Slavoniae, Princeps Serbico-labacice,
na et Argentiniensis, Comes Habsburgi electo. Nos, etiam
commendamus bene presentibus significantes quibus ex-
pediat universis. Quod pro parte, eadem nostrorum Ma-
gistrorum Cethurnariorum in Cypride, Genta, Comitatibus
Baesienis et Bedropuensis articulatim unius impetrante
degentium, et communitatum exhibiti, sint Nobis, et pro-
cedente certe quadam casibus. Articuli pro militia inter
eisdem sero ordine concernati, et humarice et de-
male conscripti. Tenentis inscripti, supplicante Ma-
gistrato Nra debita cum Instantia humillimum quate-
nus Nos memoratos, Articulos emendo, et, inquit, in in-
dem contenta talis gratos, et accepta habentes, literis
Nostris Privilegiatibus inseri facientes, auctoritate No-
stra Casareo Regia approbare, retinere, ratificare, ac pro-
motionalis, Magistris Cethurnariis, speramus, facere, pe-
tus, amovendo, subinde, bene confirmare, dequodam, in
quidem, Articulis, Tenentis, talis, casibus.

ELSŐ CZIKKELY.

A z I n a s o k r ó l .

A kik valamely Mesterség tanulására szándékoznak, akár melly törvényesen béveit Faldson legyenek, az Inassagra kulámböztetés nélkül felvétetessenek.

Minekeltötte valaki a Czehbéli Gyűlészetben Inasnak bé irattathatik, szükséges, hogy azon Mesternél, a' kihez bé állani kíván, hat heti próbát tegyen. Ha ezen próbádnak elöltével a' Mester alkalmasnak talállya, és ha e' mellet az ollyatén Ifju, keresztelő Levelet, vagy születése helyéről más egyéb hiteles tanbizonyosságát elő terjeszti, azon esetre pedig, ha földes Urasági Hatalom elő tartoznak, ugyan Földes Urának engedelmét is meg mutatya: tehát e' szerént a' Czehláda felnyitásával valóságos Inasnak bevéttetik; melly alkalmasossággal a' fel vett Inas az említett keresztelő, vagy egyéb származásbeli, ugy szinte, ha jobbságy volna, elhoztatásáról szollo Tanuleveleit a' Czehládába bé tenni, és az Inassagra való felvételéért egy éven át, jó, kitaggyarokból - fizetni tartozik. Ha az Inassagra kívánkozó Földes Urának engedelmét ki nem nyerhetné, ez eránt az illető Felsőséghez folyamodhatik.

MÁSODIK CZIKKELY.

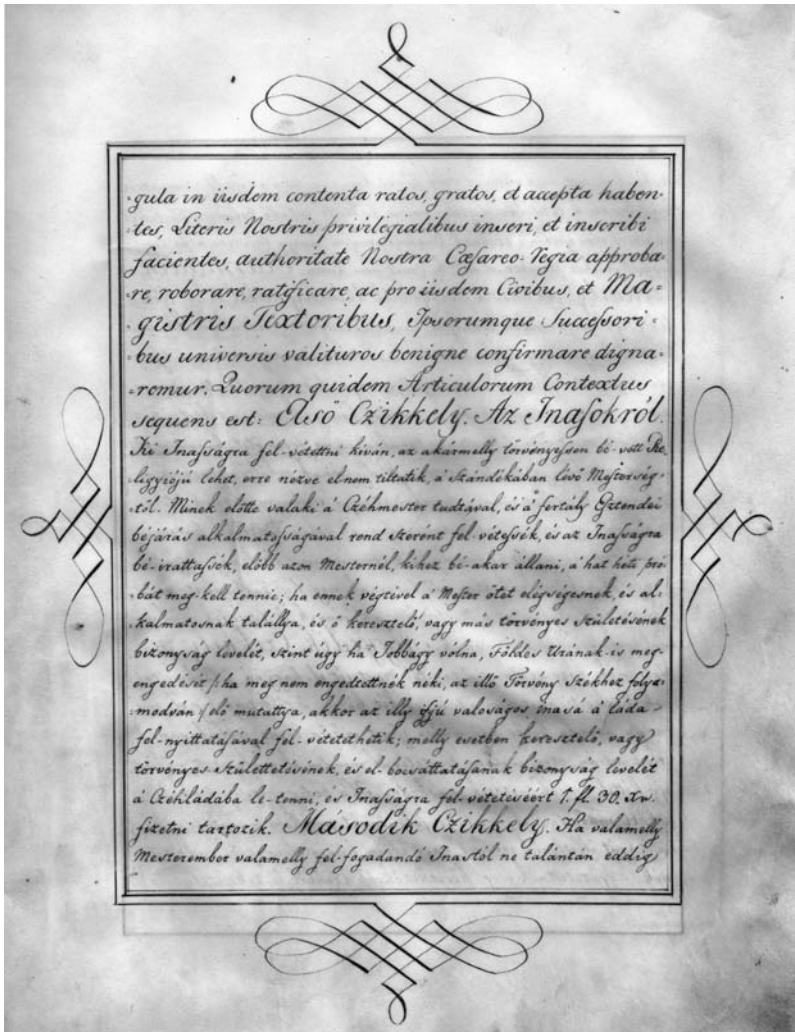
Övös-pénzt (Cautiot) vagy kezességét csak akkor lehet kivánni a' szegődő Inastól, ha ezen bátorság szerzése módja a' Czehnél annak elötte is szokásban volt.

HARMADIK CZIKKELY.

Inasok hódvetkezendő Mesterembereknél, ugyan azon Czehbéli Inasoknál három

szertendő
vamotozban tanulóképpen meg maradni. Ne merészelye
a 1 az

A zentai csizmadiák céhprivilegiuma, nyomtatvány, 1815
(Zentai Városi Múzeum)

A zentai takácsok céhprivilegiuma, kézzel írott, 1815
(Zentai Történelmi Levéltár)

ELSŐ CZIKKELY.
A z I n a s o k r ó l.

A kik valamely Mesterség tanulására szándékoznak, akár melly törvényesen bévett Valláson legyenek, az Inasságra külömböztetés nélkül felvétetessenek.

Minkeelőtte valaki a' Czehbéli Gyülekezetben Inasnak bé irattathatik, szükséges, hogy azon Mesternél, a' kihez bé állani kíván, hat héti próbát tegyen. Ha ezen probaidőnek eltöltésével a' Mester alkalmasnak találja, és ha e' mellett az olytán Ifju, keresztelő Levélét, vagy születése helyéről más egyéb hiteles tanubizonyságait elő terjeszti, azon esetre pedig, ha földes Urasági Hatalom alá tartoznék, ugyan Földes Urának engedelmét is meg mutatja: tehát e' szerint a' Czehláda felnyitásával valósgos Inasnak bevetetik; melly alkalmatossággal a' felvett Inas az említett keresztelő, vagy egyéb származásbéli, ugy szinte, ha jobbágy volna, elbocsátásáról szolló Tanuleveleit a' Czehládába bé tenni, és az Innasságra való felvételéért egy forintot 20 kőfért fizetni tartozik. Ha az Inasságra kívánkozó Földes Urának engedelmét hi nem nyerhetné, ez eránt az illető Felöséghez folyamodhatik.

MÁSODIK CZIKKELY.

Óvós-pénzt (Cautiot) vagy kezességet csak akkor lehet kívánni a' szegődő Inastól, ha ezen bátorság szerzése módja a' Czehnél annak előtte is szokásban volt.

HARMADIK CZIKKELY.

Az Inas e' követhetendő Mesterembereknél, ugymint ezen Czehbéli Takácsoknál külömböly nélkül Három

esztendeig tartozik egy folyamotban tanulóképpen meg maradni. Ne merészellye
a 1 az

A magyarkanizsai takácsok céhprivilegiuma, nyomtatvány, 1815
(Zentai Történelmi Levéltár)

Egy csizmadia mesterremeke
(Zentai Városi Múzeum)

■ ■ ■

A zentai takácsok céhládája
(Zentai Városi Múzeum)

■ ■ ■

■

Zentai Mészárosok Névsora		1856 ²² évi, Tolam.	
1. Garát János Öreg,	5 5 5 5	25. Deli János,	5 5 5 5
2. Molnár Mihál,	5 5 5 5	26. Lőcsárd Antal, mészáros,	5 5 5 5
3. János János,	5 5 5 5	27. Szijai István, Öreg,	5 5
4. Sőtér Ferenc, Öreg,		28. Kovács Antal,	5 5 5 5
5. Nagvált János,		29. Kalmár Ferenc,	5 5 5 5
6. Gulikra József,		40. Szijai István, ifjú	5 5 5 5
7. Garát János, ifjú		41. Sall János,	5 5 5
8. Garát Antal,		42. Gulikra József ifjú,	5 5 5
9. Fendrei András,	5 5 5 5	43. Molnár János,	5 5 5 5
10. Garát János,	5 5 5 5	44. Szijai Ferenc, ifjú	5 5 5 5
11. Szijai Ferenc, Öreg,	5 5 5 5	45. Vándor János,	5 5 5 5
12. Szendrői János,	5 5 5 5	46. Nag Ferenc Öreg,	5 5 5 5
13. Muli János,	5 5 5 5	47. Gulikra Ferenc,	5 5 5 5
14. Benedek Mihál,	5 5 5 5	48. Csabafi Antal,	5 5 5 5
15. Váradi Pál,	5 5 5 5	49. Kollár Pál,	5 5 5 5
16. Vörösi János,	5 5 5 5	50. Már Miklós,	5 5 5 5
17. Sőtér Ferenc, ifjú,	5 5 5 5	51. Major Illés,	5 5 5 5
18. Hestey János,	5 5	52. Dótos János,	5 5 5 5
19. Kovács János, kllár,	5 5 5 5	53. Fendrei László,	5 5 5 5
20. Strumpiegel József,	5 5 5 5	54. Csabafi Horvát,	5 5 5 5
21. Sőtér István,	5 5 5 5	55. Dáni János	5 5 5 5
22. Sall Ferenc,	5 5 5 5	56. Csab Miklós,	5 5 5 5
23. Szijai János,	5 5 5 5	57. Für István,	5 5 5 5
24. Fendrei Albert,	5 5 5 5	58. Nag János,	5 5 5 5
25. Erdéi István,	5 5 5 5		
26. Gulikra András,	5 5 5 5		
27. Páman Pál,	5 5 5 5		
28. Dótos Szebestyén,	5 5 5 5		
29. Nag Mihál hajdú,	5 5 5 5		
30. Vékari Albert,			
31. Pambos János,	5 5 5 5		
32. Vas József,	5 5 5 5		
33. Maki Öreg,	5 5 5 5		
34. Strumpiegel János,	5 5 5 5		
		Zelenácz Öreg	5 5 5 5

A zentai takácsok névsora, 1856
(Zentai Történelmi Levéltár)

VÁNDORLÓKÖNYV

a' Nagy Melőősegu Királyi

Magyar Helytartó Tanácsnak

1816. e'zt. Julius' 16-án 21080. szám alatt

köze köcséert

Rendelése szerint.

(All 48 Lapból.)

Székely,

nyomatattott, és áruoltott a' Királyi Magyar
Univers. Könyvnyomatós Házában 1846.

W a n d e r b u c h

nach der

höchsten königlichen hungarischen

Statthalterey = Verordnung

vom 16. July 1816 Bre. 21080.

(Durchsicht Seiten einpaltend.)

8üt

Ö f e n

gedruckt, und zu haben in der königl. hungarischen
Universitäts- und Buchdruckerey 1846.

Vándorlókönyv, 1848
(Zentai Történelmi Levéltár)

April = fram.

Leinása

2 9 andorkönyv' ártokháránd.

Vendékhely:

Gangyi

Keresztneve:

Wolfram D

Születési

helye:

Steged

Kardnak astartás:

W. éves

Állapottság, mostorlag:

könnyű

Religiója:

Atach.

Termész:

Magos

Baja:

Geokonye

Szeme:

szárga

Orv:

zöld

Különös ömlesztés jéi:

min

Szétl. kész aláírása:

Wolfram D

Bezeichnung des Inhabers.

Vorname, *Gangyi*

Nachname, *Wolfram*

Geburts-Dt., *Steged*

Alter, *20.*

Stand, *Maassen*

Religion, *Atach.*

Statur, *groß*

Haare, *blond*

Augen, *gelblich*

Nase, *regelmäßige*

Besondere Kennzeichen, *keine*

Eigene Unterschrift: *Wolfram Gangyi*

(10)

Selen Winder Königs Rd.
my: Grom: kassierer b.
guy refuse liadacere.
Kegdon June 26: 848.

Starkley duby
Lapoged

Subjonomie von Königsmark
allot ist nat 28 arig
Dobrot, co magat nmlaw
co pccanen wurtli 1889en
Grom: don: Kaged: de: Dume
848

Starkley duby
Lapoged

(11)

142. Harold Tessera.
Kegdon June 26: 848.

Starkley duby
Lapoged

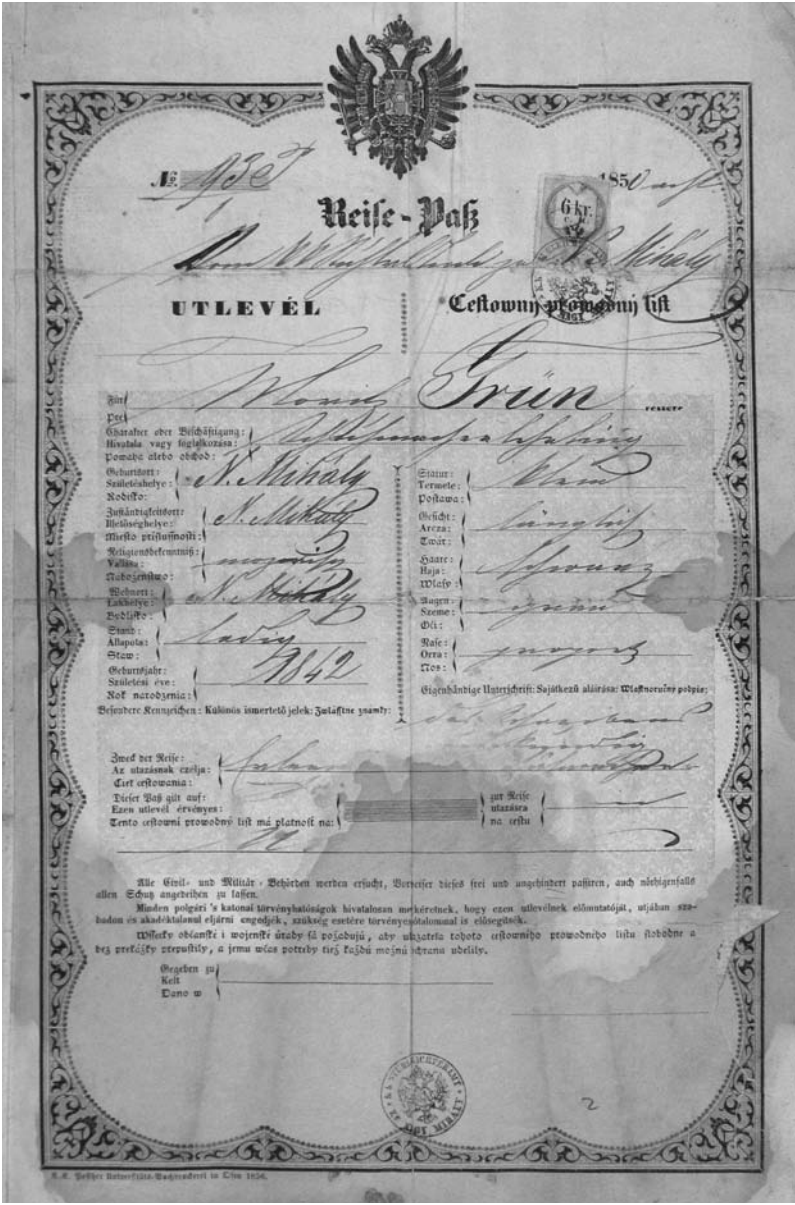

Vony Waspen bay Gofund
bun als maine Gofund
Pflüsterung in Kurburg
Schlösser Kurburg.

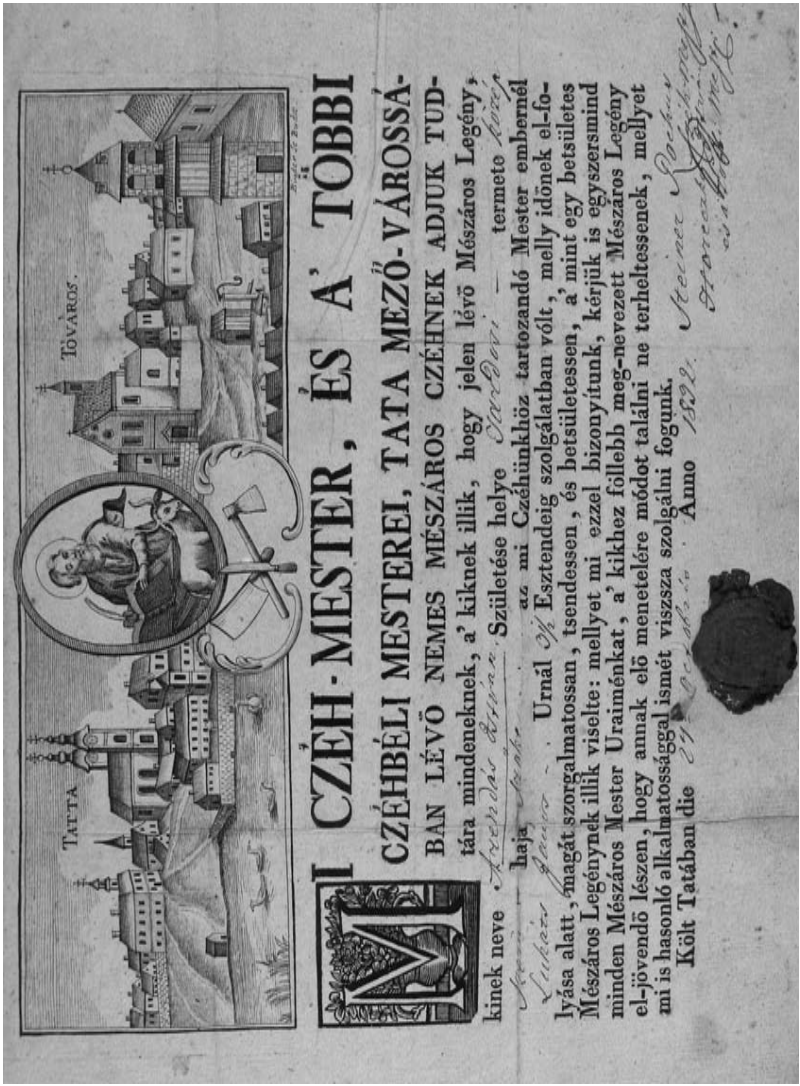
Fig: Tomeser von 25
A 3 July 848.

Georg Klammer
Kurburg
Starkley duby

Vándorló mesterlegénynek kiadott útlevél, 1850
(Zentai Történelmi Levéltár)

Vándorló mesterlegénynek kiállított bizonyáglevél, 1832
(Zentai Történelmi Levéltár)

kegyes több helyen jellelpend
Né, a kora lili. palotáján he-
lyenkénti rendelkezésű főp. jeli-
gyaraisa alá öfverékni sasso.
Kand. jón a mai fencsai vag-
falnájai behordó, oda kifal-
lifa.

II Az Oláim néve tá-
vokly, efüben meg határozta.
Kül - hogy a) Kötönyben a ren-
des fogományoktól kívül el-
genelő-lovak a városkáránál
püvödel kétfel tartápanak
a felkötönyöt, vizes kordó, fál-
lyúk, lajtorjók rendse pedes-
vén, omindenkor kétfel legye-
nek. b.) Minihogy a felköt-
derőhöz nem mindon ember
önt-eme néve Kötönyben ki-
reveressnek. Szekül Jereur
Jereuri György, Szabo László De-
breceury Kát, Erdődi Mihály,
Praxsa Jereur, Gyöfity Dániel,
Pécsai György és Bogas Jö-
vány Mezőnek rendelkezének
a kötnek a város efeléje ró-
salántani távollékben is a
Vízholdápa kúrápa is mindon
ehhez határozó munkában lili.
engedelmeftámi lövets bívise.
fel alá.

c.) Minden Cseh a Jera-
golon kívül kéi isárllyda is
A vöröz tartápan, az erkes a
vesely alkalmával azonnal
a vesely helyeze pällisák-
otán fellyül Kötönyben a
mezők embereket sion ephöz.
Kül amu mai közfeg véjra is által
Kifaló

Zenta előjárósága által kiadott tűzvédelmi rendelkezés, 1836
(Zentai Történelmi Levéltár)

kezesre vagyok, megjel-
len. tartozok, tartozok pedig
Molnáról fejéssel és hat.
lyakkal a kérésedől és Jfi.
dől, az egyenként mind egy.
gyik vö drötkel tartozok
megjelenni. A földművelő
pedig jeme szíriával meg
jelenni köteles, ahinek
lova vagyok lovával koffi-
val kördővel amuján, hogy
emek elmulafra, fában tá.
lálatna, kemény bunszai,
ala fünd. Ellenben

d, az a bizonyos és
gyermekel, hát az hat ilyen.
ha akadatok kofkál lon.
ni, a vesély helyéről tel.
sának, jelműsör bunszai ve
alan.

És által-mintám
sapafralvatna, hogy min.
két e' rethegjnek és jelo.
lennek leginkább az eren
Móránsban divaképpen jom.
álti had tetől polgármak
okul, és hogy ezek had tetől
mind e' mltten is a ná
jában kevéssel körülnel
olefobba, min a sár mense
szíri fedelel, emek jogva
elharai orsáit, hogy jovi
evben a közig-jerépe kuto.
nőven a ffor erüteme jn.
dítandoi egyenesen, elaknál
a közigjébet ama jürlépe vag
kedve leend jürlépe doron
jürlépe jón.

1876.

Vasárnapi Iskola Szabályai.

I §

Vasárnapi Iskola szerkezete

1. A vasárnapi Iskola két hűtlen osztályból álland, első és másodikból.
2. Mindégjelt osztály amint hűtlen osztályban tartatik, úgy hűtlen tanterem is leendő állítva.
3. A vasárnapi iskola egyetértésben is létes vagy kérvényelté inasok száma nyilatalt. Szomban
4. A második osztályba a tanulmányok gyakorlása végett felszólítottanak olyanok kint kik nem inasok egyenlő a második osztályi tanulmányok halgatására kihelyezesek.

II §

Vasárnapi Iskola bá járásra kötelezetek

1. Minden inas, inasjagatol első nappalról felszabadulási tartarék vasárnapi iskolába járni.
2. Az inasjagi első hirdedik a bejegyzetést.
3. Az első hirdedik a bejegyzetési nappal, az inas is megérte a bejegyzetést, valamint az inasjagi első utolsó nappalnak jegyzetelt is a helybeli iskola igazgatójának tartarék arcumal bejelölés.
4. A jegyzet vételeket az igazgató a tanteremmel egyetemben megismerésére ha az inas az első vagy második osztályba tartozik?
5. Az első osztályba oly inasok tartarékának, kik iskolába seba sem járának, kérvényeskedépen inas, első inas kíméleti meg nem tudnak?
6. A második osztályba pedig azok tartarékának, kik más inasjagi kiderítés inas, első inas, kik tudnak vagy az első osztályban megismerésére ismételt inasok az inasjagi első is alatt megismerés kell.

A vasárnapi iskola szabályai, 1856
(Zentai Történelmi Levéltár)

A Zentai Egyesült Ipartársulat zászlója
(Zentai Városi Múzeum)